

บทนำ

ขอสารภาพว่าที่ทำส่วนหนึ่งคือ อยากเด่น แต่เมื่อมาคิดดูให้ดี ๆ แล้ว ความต้องการที่แท้จริงคือต้องการสื่อสารหรือถ่ายทอดอะไรบางอย่างให้แก่คนดู โฉ้ย เมื่อเราเรียนภาพยนตร์ เราก็ควรสื่อสารกับคนอื่นด้วยภาพยนตร์ได้

เพื่อนๆ ที่รักของผมหลายๆ คน อาจไม่อยากทำหน้าที่ เพราะหลายสาเหตุ ที่เกี่ยวข้อง ขยันขยันบ้าง แต่แม้พวกเขาไม่ได้ทำ เขาก็เป็นแรงบันดาลใจของคนที่ทำได้บ้าง หรือคอยช่วยเป็นกำลังใจหรือเป็นกองถ่ายได้บ้าง

สำหรับกระผม คนคนหนึ่งที่อยู่บนโลกโดยที่เขาเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าเขาเป็นมนุษย์หรือเป็นเพียงหินในคราบของมนุษย์ (บางครั้งผมก็รู้สึกที่ผมเป็นมนุษย์ขึ้นมา เราสามารถพูด คิดได้อย่างที่เราจะทำ แต่บางครั้งเราก็ไม่รู้สึกรู้ว่าเรามีชีวิต จะเคลื่อนไหวก็เพียงให้เราเพียงมีชีวิตอยู่) อยู่ๆ มา เขาพยายามจะเข้าใจคนอื่นแม้เพียงคนเดียว แต่หากว่าเขาสามารถเข้าใจในส่วนที่อยู่ลึกๆ ที่สุดของคนคนนั้น เขาก็จะรู้ว่าทั้ง ความงาม ความดีงาม ที่อยู่ในส่วนลึกๆ ของแต่ละคนและในตัวของเขาเองล้วนเหมือนกัน เพราะอะไร ทำไมใครบางคนไม่รู้ความจริง เพราะมนุษย์ไม่เข้าใจความจริง ไม่เข้าใจลึกซึ้งต่อทุกสิ่งในธรรมชาติ จริงๆ แล้วเราอาจไม่มีความสุขได้ถ้าคนอื่นยังทุกข์อยู่ แต่แท้จริง เราจะมีสุขได้ถ้าเราทุกข์เป็น

ผมชื่นชมศิลปะ ภาพยนตร์ก็เป็นหนึ่ง ศิลปะเป็นตัวแทนของอุดมคติ ความฝัน ความคิดที่ดีงามของมนุษย์ โดยวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกันเพื่อกระตุ้นผู้เสพ สำหรับผม สิ่งที่ได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน อยู่ในชีวิตประจำวัน สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่อาจไม่มีคนสังเกตเห็น หรือไม่มีใครสนใจ แต่มันก็เป็นศิลปะด้วย

คุณค่าของศิลปะอยู่ที่การขยายความกว้างไกลในการมองไปข้างหน้าของมนุษย์ เพื่อเพิ่มความอุดมทางด้านจิตใจที่เป็นหลักการของมนุษย์

องค์ประกอบของศิลปะ (ของ Tolstoy) ซึ่งผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ

1. สร้างสรรค์ หรือ เป็นสิ่งใหม่ ซึ่งเป็นพื้นฐานของสิ่งที่เรียกว่าศิลปะโดยทั่วไปอยู่แล้ว
2. ความคิดใหม่หรือตัวเนื้อหานั้น ต้องสำคัญหรือจำเป็นเสมอต่อมนุษย์ เช่น เรื่องของศีลธรรม ความสุข ความเข้าใจกัน
3. เนื้อหานี้ต้องแสดงออกอย่างชัดเจนจนผู้คนสามารถเข้าใจได้ โดยอาศัยรูปแบบที่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจต่อคนดูได้ ซึ่งเราอาจเรียกว่า ความงามของศิลปะชิ้นนั้น
4. ความจริงใจ คือ สิ่งกระตุ้นให้ผู้ประพันธ์ลงมือทำงานชิ้นนั้น ต้องเป็นความต้องการภายใน ไม่ใช่แรงจูงใจภายนอก ซึ่งมันทำให้งานชิ้นนั้นมีความจริงที่มนุษย์ต้องการ ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย เป็นอมตะ

แต่สำหรับคนบางคนศิลปะเป็นเพียงเศษขยะ ไม่มีคุณค่าอะไรเป็นเพียงสิ่งที่เพียงไว้ดูเล่นเพื่อเลยผ่าน เพราะสาระของชีวิตของเขาอยู่ในการกระทำในชีวิตของเขาเอง (ศิลปะแห่งชีวิต)

ผมจึงรู้สึกว่ ศิลปะที่ดี ต้องอยู่เหนือคนดู สามารถสั่งสอนสิ่งที่คนทั่วไปไม่อาจพบประสบเจอ หรือไม่สามารถคิดได้ หรือ อาจเป็นสิ่งเล็กๆ ธรรมดาๆ จนเราไม่สามารถสังเกตเห็น (ซึ่งส่วนมากไม่อยู่ในหนัง) แม้ชีวิตเราก็ชอบสังเกตเห็นประสบการณ์ที่ยิ่งใหญ่ของชีวิต เช่น คำว่า “ ฉันรักเธอ “ แต่การได้พูดคุยในยามที่คนนั้นต้องการกำลังใจ สิ่งนั้นก็เป็สิ่งที่ยิ่งใหญ่ สำหรับคนนั้นแล้ว แม้ว่าคนคนนั้นอาจไม่ได้แสดงหรือพูดคำขอบคุณก็ตาม

ศิลปะจึงเปรียบเสมือนประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งของมนุษย์ และอาจเป็นปัจจุบันและอนาคตได้สำหรับใครบางคน ที่ศิลปะชิ้นนั้นได้ซึมเข้าไปในจิตไร้สำนึกของเขาได้

ในฐานะที่ผมเลพงานศิลปะทั้งไทยและเทศมามากมายและหลายสาขาศิลปะ (แต่ก็ยังถือว่ายังน้อยอยู่ย่มาก หรือมากจนไม่เข้าใจมันอย่างลึกซึ้ง) มีศิลปะเพียงไม่กี่ชิ้นเท่านั้นที่สามารถมีอิทธิพลต่อชีวิตกระผมได้ และผมคิดว่าภาพยนตร์เป็นศิลปะที่สามารถมีคุณค่าได้มากที่สุด เพราะ

ภาพยนตร์สามารถรวมเอาศิลปะทุกอย่างเข้ามาไว้ด้วยกันได้ ไม่ว่าจะเป็น จิตรกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม รูปปั้น เต้นรำ ฯลฯ ภาพยนตร์อาจมีข้อด้อยตรงที่ว่า

1. ภาพยนตร์ไม่สามารถสัมผัสได้ เราเอามือจับต้องไม่ได้ แตกต่างจากจิตรกรรม รูปปั้น ที่มีนูนสูงนูนต่ำเป็น 3 มิติ (เราอาจปรับภาพยนตร์ให้มีความชัดลึกสูงมาก ๆ ซึ่งยังมีคนทำได้น้อย)
2. ภาพยนตร์ปราศจากการให้มีส่วนร่วมของคนเสพ เช่นเดียวกับการเต้นรำ อาจเป็นเพราะความเคยชินของคนดูปัจจุบันด้วยที่โรงหนังให้คนดูนั่งอยู่กับที่ติดเก้าอี้ น่าจะให้มีการยืนเต้นบ้าง
3. ปัจจุบันภาพยนตร์ส่วนมากเป็นสื่อสารมวลชน ภาพยนตร์ส่วนมากจึงผลิตให้คนส่วนใหญ่ดู หลายๆเรื่องจึงไม่มีความลึกซึ้งพอ

กระผมคิดว่าในแง่ศิลปะ ภาพยนตร์มีช่องทางที่จะสร้างสรรค์อีกมากมาย ถ้าเราสามารถกำจัดข้อจำกัดบางอย่างออกไปได้ และนำองค์ประกอบของศิลปะทั้งหมดมาใช้ได้อย่างสมบูรณ์ แม้ผมจะทำได้เพียงครั้งเดียวผมก็พอใจแล้ว แต่สำหรับภาพยนตร์เรื่องนี้คิดว่าผมทำได้เพียง 30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

ตำนานหอสมุด